	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 1 от 7

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛЕВЕН
МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ - ПЛЕВЕН

ОДОБРЯВАМ:

Директор:

(доц. д-р Е.Бързашка, дм)

ЗА УЧЕБНАТА 2019/2020 г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО
МЕДИЦИНСКА ЕТИКА И ДЕОНТОЛОГИЯ

ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН
“ПРОФЕСИОНАЛЕН БАКАЛАВЪР”
 ОТ ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ „ЗДРАВНИ ГРИЖИ”

СПЕЦИАЛНОСТ „РЕНТГЕНОВ ЛАБОРАНТ”

РЕДОВНО ОБУЧЕНИЕ

Програмата е обсъдена и приета от Катедрен съвет
 на катедра “Общественоздравни науки” на 18.02.2019 г.

ПЛЕВЕН

2019

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 2 от 7

По единни държавни изисквания - задължителна

По учебен план на МК - Плевен - задължителна

Учебен семестър: втори

Хорариум: 30 часа лекции

Кредити: 2,0

Преподавател: Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, дмн, магистър по медицина, магистър по биоетика

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Обучението по медицинска етика има за *цел* да запознае бъдещите рентгенови лаборанти с основните понятия и съвременните проблеми на медицинската етика и да подпомогне развитието на етична чувствителност и морално разсъждаване в процеса на тяхната бъдеща дейност.

Учебното съдържание е обособено в следните раздели:

1. Обща теория на етиката – същност, методи, теории, принципи, модели на взаимоотношения, права на пациента и информирано съгласие.
2. Специални въпроси на медицинската етика – етични проблеми, свързани с репродуктивното поведение и новите репродуктивни технологии, донорство и трансплантация, евтаназия, етични проблеми в края на живота, етични проблеми на медицинските изследвания с участието на хора, етични проблеми на разпределението на ресурсите.

След преминаване на курса по медицинска етика студентите от специалността „Рентгенов лаборант” трябва:

- Да познават същността на медицинската етика;
- Да усвоят основните принципи на медицинската етика;
- Да познават правата на пациента съгласно основните документи на Световната Медицинска Асоциация (СМА), Кодекса на професионалната етика в България и Закона за Здравето;
- Да познават съвременните етични проблеми, свързани с репродуктивното поведение и новите репродуктивни технологии;
- Да познават основните етични проблеми на медицинските изследвания с участието на човешки същества;
- Да познават етичните проблеми на донорството и трансплантацията и на грижите за терминално болните.
- Да познават основните етични проблеми и подходите за разпределение на ресурсите в здравеопазването.

ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- Лекции

МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- лекционно изложение
- дискусии на етични казуси
- дискусии на етични документи

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 3 от 7

КОНТРОЛ И ОЦЕНКА НА ЗНАНИЯТА

- заключителен контрол: писмено изпитване

ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИЯ МАТЕРИАЛ

№	ЛЕКЦИИ	Часове
1.	Основни понятия в медицинската етика. Методи и теории.	2
2.	Историческо развитие на етичното познание и практика.	2
3.	Етични кодекси. Хипократова клетва. Женевска Декларация.	2
4.	Основни принципи на медицинската етика.	2
5.	Конфиденциалност в медицинската практика.	2
6.	Информирано съгласие.	2
7.	Модели на взаимоотношения „здравен професионалист-пациент“.	2
8.	Права на пациента.	2
9.	Репродуктивна етика.	2
10.	Етични аспекти на терминалните грижи.	2
11.	Етични аспекти на евтаназията и асистираното самоубийство.	2
12.	Трансплантационна етика.	2
13.	Етични проблеми на изследователската работа.	2
14.	Етични проблеми на разпределението на ресурсите.	2
15.	Основни положения в медицинската деонтология.	2
	Общо	30

ТЕМАТИЧЕН ПЛАН

- 1. Основни понятия в медицинската етика. Методи и теории на етиката.** Определение и предмет на етиката. Медицинска етика, етика на здравните грижи, биоетика. Аргументи в етиката. Теории на етиката – подходи за класификация. Принципализъм. Интерпретативна етика. Персонализъм. Казуистика. Утилитаризъм. Етика на справедливостта. Етика на грижите.
- 2. Историческо развитие на етичното познание и практика. (2 ч. лекции).** Медицинската етика през Античността. Медицинската етика през Средновековието. Медицинската етика през Ренесанса. Медицинската етика в края на XVIII и началото на XIX век. Медицинската етика през XX век. Развитие на медицинската етика в България.
- 3. Етични кодекси.** Обща характеристика на етичните кодекси. . Етични норми в Хипократовата клетва. Женевска Декларация. Международен кодекс по медицинска етика.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 4 от 7

Етичен кодекс на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти по здравни грижи в Р България.

4. **Приложение на принципа на принципализма в медицинската практика. Основни принципи на медицинската етика.** Уважение към автономността. Ненанасяне на вреда. Принцип на благодеяние. Принцип на справедливост. Историческо развитие на принципите. Критика на принципализма.
5. **Конфиденциалност в медицинската практика.** Определение и основни страни на професионалната тайна. Конфиденциалност при някои заболявания – СПИН, епилепсия и др. Нива на информация и степени на нарушаване на конфиденциалността.
6. **Информирано съгласие.** Същност на информираното съгласие. Аргументи „за” и „против” информираното съгласие. Подходи към информираното съгласие. Правно регулиране на информираното съгласие. Валидност на информираното съгласие: компетентност на пациента, предоставяне на необходимата информация (стандарти за предоставяне на информация), доброволност на съгласието. Видове съгласие.
7. **Модели на взаимоотношения „здравен професионалист-пациент”.** Понятието „добро за пациента”. Фактори на взаимоотношенията „здравен професионалист-пациент”. Основни принципи в общуването с пациента. Патерналистичен модел. Автономен модел. Модел на партньорство. Други модели на взаимоотношения.
8. **Права на пациента.** Същност и видове права. Декларацията на Световната медицинска асоциация за правата на пациента (Лисабонска Декларация). Законът за здравето и правата на пациента.
9. **Етични аспекти на репродуктивното поведение и новите репродуктивни технологии.** Етични проблеми, свързани с възпрепятстване или ограничаване на бременността – контрацепция, стерилизация, прекъсване на бременността (аборт). Дискусията „за” и „против” аборта. Етични проблеми, свързани с новите репродуктивни технологии – изкуствено осеменяване, ин-витро фертилизация, сурогатна майка. Становище на СМА за асистираните репродуктивни технологии.
10. **Етични аспекти на медицинското обслужване на терминално болните.** Определение на понятието „терминално болни” и техните права. Компоненти на етичните грижи за терминално болните. Установяване на етична комуникация. Съобщаване на истината на терминално болния. Аргументи „за” и „против” съобщаването на истината. Предварително изразена воля на пациента. Палиативни/ хосписни грижи. Основни характеристики и функции на хосписите.
11. **Етични аспекти на евтаназията и асистираното самоубийство.** Определение на основните понятия. Видове евтаназия. Евтаназия и асистирано самоубийство. Исторически поглед към евтаназията. Съвременен състояние на проблема за евтаназията. Етични аспекти на евтаназията и асистираното самоубийство. Аргументи «за» и «против» активната евтаназия.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 5 от 7

12. Етични проблеми на донорството и трансплантацията на тъкани и органи. Определение на основните понятия. Видове трансплантация. Развитие на проблема за трансплантацията. Актуални и нерешени проблеми при трансплантацията. Етични проблеми при живо донорство. Етични проблеми при мъртво донорство. Становище на СМА относно донорството и трансплантацията на човешки органи.

13. Етични проблеми на изследователската работа. Исторически поглед върху експерименталната дейност. Експерименти с животни. Експерименти с човешки същества. Медицински изследвания, съчетани с професионални грижи (клинични изследвания). Основни етични принципи при биомедицинските изследвания. Нюрнбергски кодекс. Декларацията от Хелзинки за етичните принципи при медицинските изследвания, включващи човешки същества.

14. Етични проблеми на разпределението на здравните ресурси. Нива на разпределение на ресурсите. Етични школи и теории за разпределение на ресурсите. Нерешени проблеми на разпределението на ресурсите.

15. Основни положения в медицинската деонтология. Отговорност в медицинската практика. Вина, Престъпление. Задължение за оказване на медицинска помощ. Незаконно практикуване на медицинска дейност. Документални престъпления. Непредпазливи професионални медицински правонарушения.

МЯСТО НА ДИСЦИПЛИНАТА В ЦЯЛОСТНОТО ОБУЧЕНИЕ ПО СПЕЦИАЛНОСТТА

Дисциплината „Медицинска етика и деонтология” е задължителна по учебния план на специалността “Рентгенов лаборант” и се изучава във втори семестър. Тя е първата философско базирана дисциплина, с която се сблъскват студентите в обучението си и освен специфичната подготовка, която им предлага, тя способства за разширяване на техния общ кръгзор. Изучаването на етичните кодекси и декларации, различните етични методи и теории и съществуващи възгледи по възлови съвременни етични проблеми изгражда етична чувствителност и подпомага процеса на морално разсъждаване у студентите. Създават се умения за анализ и разрешаване на морални дилеми. Придобитите знания и умения са необходими на студентите както в хода на по-нататъшното им обучение, така и в бъдещата им практика и в живота изобщо при анализ на социално-здравните явления и вземане на организационни и управленчески решения. Студентите се запознават с правното регламентиране по различни въпроси от медицинската практика у нас и в други страни.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Основен очакван резултат от обучението по медицинска етика при е развитието на етична чувствителност, която да подпомогне процеса на морално разсъждаване в бъдещата практическа дейност на рентгеновите лаборанти. Очаква се студентите да придобият основни знания и умения за анализ и решаване на етични проблеми, както и да добият познания за правната регулация в професията.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 6 от 7

ИЗПИТЕН КОНСПЕКТ (учебна 2019/2020 г.)

1. Определение и предмет на медицинската етика и деонтология. Методи и теории на етиката. Историческо развитие на медицинската етика.
2. Принципи и правила на медицинската етика.
3. Етични кодекси - обща характеристика. Етични норми в Хипократовата клетва. Съвременни етични кодекси.
4. Конфиденциалност в медицинската практика. Нива на информация и степени на нарушаване на конфиденциалността. Правно регулиране.
5. Взаимоотношения “здравен специалист-пациент”. Патерналистичен модел. Автономен модел и модел на партньорство.
6. Информирано съгласие - същност на понятието, аргументи “за” и “против”, необходимост от съгласие, условия за валидност, видове съгласие, правна рамка.
7. Права на пациента в документи на международни и национални организации.
8. Етични и правни аспекти на репродуктивното поведение и новите репродуктивни технологии. Контрацепция. Становище на СМА по семейното планиране и правото на жената на контрацепция. Стерилизация. Аборт. Изкуствено осеменяване. Ин-витро фертилизация. Сурогатна майка.
9. Етични аспекти на грижите за терминално болните. Същност на палиативните/хосписни грижи.
10. Евтаназия и асистирано самоубийство. Аргументи “за” и “против” активната евтаназия. Правно регламентиране.
11. Донорство и трансплантация на тъкани и органи. Актуални и нерешени проблеми при трансплантацията. Законодателна регулиране на трансплантацията.
12. Организация и провеждане на медицински експерименти с участието на хора - етични аспекти и правно регулиране. Декларация от Хелзинки.
13. Етични теории за разпределение на ресурсите в здравеопазването.
14. Отговорност в медицинската практика. Вина и престъпление.
15. Правомерност на медицинските действия.
16. Принудително лечение – същност, основание, регулиране.
17. Задължение за оказване на медицинска помощ.
18. Незаконно практикуване на медицинска дейност.
19. Документални престъпления в медицинската практика.
20. Неспазване на санитарно-противоепидемични правила и правила за работа с наркотични вещества.
21. Непредпазливи професионални медицински правонарушения.
22. Неблагоприятно протекли случаи в медицинската практика.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 10.01.2012 г.
		Страница 7 от 7

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. С. Александрова-Янкуловска. Наръчник по медицинска етика. Издателски център на МУ-Плевен, 2016,2018
2. С. Александрова-Янкуловска. Ръководство за практически упражнения по биоетика. Издателски център на МУ-Плевен, 2016
3. Лекционен курс

АВТОР НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА:

Проф. Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н., магистър по медицина, европейски магистър по биоетика